

ЉИЉАНА ПАЈОВИЋ-ДУЈОВИЋ

ПРОБЛЕМСКО У ПРИПОВИЈЕЦИ „ЖДРИЈЕЛО” ДУШАНА ЂУРОВИЋА

Душан Ђуровић је писац чије дјело у досадашњим аналитичким освртима није добило пажњу коју заслужује. Већи дио од укупно десет збирки приповиједака и осам романа није доживио озбиљнију научну валоризацију. Ђуровић је као писац остао запостављен и непрочитан. Ишчитавање проблемског у приповиједи „Ждријело” покушај је да се та неправда исправи.

У прозном стваралаштву разуђене тематике приповијетка „Ждријело” Душана Ђуровића заузима особито мјесто. Истоимена збирка је објављена у едицији симптоматичног назива „Село у књижевности” „Народне просвјете” из Сарајева, 1954. године. Понајбоље је његово остварење приповједног типа које се појавило у годинама последије ослобођења. Ђуровић се у приповиједи „Ждријело” определио за традиционалну тему: судбину сељака по имену Брајан. Куповином ракијског казана Брајан се намеће селу и својој околини. Постаје све моћнији, остварује своје сиротињске снове, купује земљу. И они који му заведе или га мрзе као израбљивача принуђени су да се пред њим понизе. Чак га ни рат не омета у плановима. Опсједнут жељом за иметком он се не предаје. Ратне догађаје користи да посао прошири и учврсти.

Након повлачења окупатора власт преузима народ. Брајанове нове комбинације не наилазе на плодно тле. Да би прикрио своје право мишљење и намјере Брајан улази у задругу, изједначавају га са свима које је за живота презирао и од којих се склањао. Његову коначну смрт убрзава погибија коња Брња његовог љубимца. Изгубљен и немоћан, доведен до лудила, Брајанова страдања изазивају код читаоца неку врсту саучешћа и разумијевања.

1. 0. У конституисању свог јунака Ђуровић примјењује принцип поступности. Од прве ријечи прелази на човјека сељака везаног за земљу и њену плодност. Прати цикличност у природи, њено обнављање

и у тим временским распонима прати један људски живот. На самом почетку даје назнаке Брајановог лика и спољњег му изгледа: „крупни корак”, „половни опанци, најбоље које је имао”, „поштапао се”... (стр. на 107).¹ Из ове скице ће, бавећи се сценом и односом према другим јунацима, Ђуровић разлистати карактерологију главног лика. Брајан је сељак без остатка предан раду. Реалан је у процјенама, захтјеван према себи и члановима своје породичне заједнице. Неуморно се даје и непрестано планира. Ситуиран је у одређену просторност и конкретност. Дубово представља типично село не само наших географских простора – црногорских или босанских. Одабиром мјеста аутор превазилази регионалне оквире, искорачује из чисте мимезе стварности, уопштава лична искуства и уздиже их на ранг типизираниог.

Брајан показује осјећај времена на радно-земљорадничкој основи. Везан је за земљу и њену силовиту снагу обнављања. Плодоносна енергија тла бива оличена у процвалим воћњацима. Њихово буђење и цвјетање доводе јунака у стање усхићености. Плодност раста коју природа показује, Брајан на извјестан начин, жели да преузме: „Полако и нежно пипао је и миловао гране, вукао своје набијене и жуљаве дланове по глаткој кори њиховог стабла” (стр. 112).² Та периодичност обнављања воћњака и винограда и њега изнутра мијења.

1. 1. Брајан интензивно доживљава јединственост фолклорног времена и простора. Цват воћњака буди његова чула и он реагује као мушкарац узавреле крви. У другом плану је оцртана његова природа интересије: процвјетали воћњаци јемац су обилатом печењу ракије. Слика грана повијених под тежином сазрелих јабука и крушака је добро одабрана. Она је у сагласју са Брајановим еротским доживљајем. Чулни га дрхтај обузима док ослушкује импулсе природе, као и у љубавним доживљајима: „Била је (велика крушка – Љ. П. Д.) сва у цвећу. Пуна као да је китина снега на њој. Мирис га потпуно ослободи чудних помућених мисли... ноздрве су му се шириле и подрхтавале. Урањао је својим лицем и брцима у њихово грање, стајао и мирисао густе китице и бокоре” (стр. 112).

Усаглашене су сцене Брајановог радовања у воћњацима и Брајанове устрепталости у ноћним сусретима са „прпошном” удовицом. Неодољива сила страсти вуче га у Горин загрљај. Таквом појудом одишу и хтонске силе, таласи што их тло емитује. Љубавну секвенцу аутор је исприповиједао у пригушеном тоналитету, атмосфери тајанства и сједињености са силама природе. Ђуровић се показује као писац који реалистичком писму даје димензије романтичног. Бура коју рађа земља, исконска веза са циклусима природе одражена је визуелно и звучно

¹ Душан Ђуровић: „Ждријело”, „Народна просвјета”, Сарајево; 1954.

² Сви цитати у раду су према претходно наведеном издању те их нећемо посебно издавати.

дамарима еротских игара, љепотом тренутка „одбеглих ноћи”. Природа и љубав су иначе креативна језгра у прозама стваралаца који нагињу романтичарском.

Брајан је структуриран као лик којем је Гора потреба срца, безумља што га сваки човјек собом носи. Али Брајан се одрекао ње и себе таквог. Није имао храбрости нити снаге да је задржи. Она је остала успомена, варница још неутрнула, живећа духа, пропламсај чулне енергије и еротског у човјеку. Лирско Брајаново „ја”, међутим није било усидрено као оно опоро, материјалистичко у сваком случају. Рациом се опредјељује за жену која га ничим неће подсејати на оно друго „ја”, на његов „ид”, фројдовским рјечником речено. Стана је одабрана и доведена једне ноћи из далека: „Стана је била кршна и мазна, али не тако питомих црта, питоме нарави, меке душе и беле пути као Гора” (стр. 114).

1. 2. За удовицу Гору везана су сва Брајанова унутрашња просијања. Ђуровић је наслутио присуство његовог људског сензибилитета. Визија будућег посла везаног за ракијски казан и мотор за наводњавање, укршта се са еротском визијом расне жене. Сјај будуће акције и зараде мобилише Брајанове унутрашње снаге. У тренуцима интензивног транспоновања у богатији свијет, у коме је и сам Брајан другачији и богатији, оно нагонско, плотско избија на површину.

Двије су симптоматичне сцене везане за Брајана и Гору. Обје је Ђуровић конструисао на готово идентичан начин. Брајан је статичан, примирен, посматра из прикрајка, преплављује га осјећање жудње у којем ужива. Једанпут га је аутор ситуирао на ливаду испред Горине, од села издвојене куће, а други пут на обалу уз ријеку у коју је Гора до кољена загазила. Гора је међутим, сва у динамици покрета. Бави се кућним пословима, бјеласају јој се мишице руку (добро уочен визуелни ефекат). У сљедећој сцени она пракљачом удара веш у ријечи (звучни ефекат), бијеле јој се снажна и обла кољена. Од младићких доживљаја страсти у ноћи Брајану је женска љепота остала везана за појам бјелине. Мјесечина је у густом колоплету смоквиних грана обасјавала двоје младих у тренуцима љубавног доживљаја. Мјесечева свјетлост је и урезала Брајану у свијест магију бјеласања женског тијела, једрину и снагу, бујност и здравље: „...Нема брата жена љепоте ако није бијела. Код такве мушкарац погине. Ох, ох, каква је била, сунце јој гараво!” (страна 145). То није романтичарска драга налик „бијелој вили”. Гора је стварна жена од крви и меса, сељанка са земље, обла и раскошна.

2. 0. Женски ликови су аутору послужили да би јасније издвојио Брајанов који пред очима читалаца искрсава као особена фигура. Потенцијалне клице личности оца, супруга, комшије, пријатеља, рођака бивају пометене. Портретишући га, аутор успјело поставља проблем деформитета, изопачавања доброг генетског материјала какав је био Брајанов. Антипод је својем дједи који је у Дубову важио за једног од

најпоштенијих и најплеменитијих. Њихова лоза Брајановим постојањем губи на чојству, на снази људског.

Брајан је узак, подозрив, гаји огромно неповјерење према људима – мрзи их. Скучен је у свом малом свијету, увијек у страху да би га неко могао угрозити: „...Брајан је веровао да би му (Дубовљани – Љ. П. Д.) дом преврнули кад би могли и са свима је живео оштро и на пасју. Он њих мрзи, гледа да им сваку реч врати, да им не остане ни једну дужан. Зашто не, шта му могу?” (стр. 109).

2. 1. Аутор указује на лик пун противурјечности. Структура прозног дјела „Ждријело” је заснована на специфичној еволуцији главног јунака. Она се одвија на релацији: сиромашни сељак лирског сензибилитета – бездушни газда. Ополитни парови се не појављују само на површини дјела – у комуникацији између главног јунака и средине која га окружује, већ и унутар самог Брајана.

Ломови његове душе се јављају изненада, тако и нестају. Душан Ђуровић је наслутио могућности модернизације властитог приповједачког поступка и у том духу успјело саздао сцену у којој Брајан бјежи од властите сјенке.

Мизансцена је обасјана издашном мјесечином. Позорницом промиче Брајан, а за њим његова сјен. Брајан ју је уочио и силно се уплашио. Побојао се сопствене тмине, нечастивог у себи. Моћ мрака и мрачњаштва што га човјек носи изазива стрепњу оживљену сјенком. Ђуровић универзализује тему, Брајана уздиже на пиједестал типичног представника људског рода. Пластично је представљена сцена (одиграна једночинка) у којој узбуђени Брајан, потрешен сањама о казану и бољем животу гази властитог ђавола – сјенку свога физичког обличја. Брајан не може да се отргне од нечега што је трајало далеко прије њега и ван њега и траје у њему без његове воље. Унеколико је дјетињаст његов бунт, магија коју покушава да изведе над сопственим одразом. Силовит покушај уништења пређашњег живота указује на Брајанову располућеност, на двојство његове психе, на чудаство својствено људском роду. „...Пи, прошапта он –шта то значи када чојак не може да згази своју сјенку, и да се откине од ње.” (стр. 111)

3. 0. Средства индивидуализације која Ђуровић примјењује уочљива су не само у Брајановом односу према другим ликовима већ и њиховој живој ријечи. Мјеста на којима се размјењују ријечи много је у селу Дубову. Неколико њих је посебно издвојено, а у њиховим оквирима и неколико ликова. Један од најупечатљивијих је младић Бошко који је „шалив, ђаволаст и безобзиран према Брајану” (стр. 108). Фигурира као сеоски објешењак увијек спреман да провоцира и задиркује. Њега и његову дружину беспосличара Брајан је особито привлачио. „Нишанили” су га отровним ријечима које су Брајана посебно љутиле. Таква реакција је Бошку била потврда више да му је игра успјела и да ће се наставити у неком од сљедећих сусрета. Несналажење у опуште-

ним сеоским разговорима, у контактима са људима појачавало је Брајанов грч, потребу да се сасвим изолује и стави на њима супротстављену страну.

3. 1. Фолклоризовани хронотоп³ је термин Михаила Бахтина који се односи на узајамну везу временских и просторних односа умјетнички освојених у књижевности. У фолклорном доживљају свијета веза простора и времена, локалитета и временских одредница спрегнуте су у облику сеоских раскршћа. Она подразумијевају окупљања сељака под старом мурвом, уз гувно, око ракијског казана, на радним акцијама, конференцијама. Најчешће су разговорно – забавног карактера, нека врста предаха, могућности да се са људима проговори, искоментарише по нешто и сазна. Морфолошки гледано распони дијалогских сцена указују на разнородне говорне жанрове: од пецкања, преко провоцирања, заједљивих примједби, оговарања, трача, хушкања, проводацисања, надметања, надмудривања, одмјеравања снага.

Кроз ову се прозу тек преламају замеци силовите причалачке енергије остварене у различитим облицима. Богатија илустрација говорних жанрова онемогућена је потискивањем фабуле на рачун развоја карактера. Брајан је замишљен и остварен као репрезентант слоја сељака, као што је Јаков Лукић представник слоја сеоских зеленаша, а Перо Симов слоја сеоских газди. Ова репрезентативност, уз потискивање фабуле указује на реалистичку структуру „Ждријела” Душана Ђуровића.

3. 2. Брајан је потекао из патријархалне сеоске средине. Он је човјек са земље и за земно створен. Земља и њена ћуд су му дали мјеру, одредили домете, ниво жеља и хтијења. Његова свијест је проистекла из кодекса вриједности које земно успоставља. А оно цијени само обиље. Глад земље одређује апетит Брајану – човјеку који живи од земље, чији је поглед вјечито упрт у њу.

Велика Брајанова жеља за стицањем, за увећавањем сопствена имања. Стабилност човјека – патријархалца уједињена је са трговачком вјештином. Брајан се опредјељује за набавку ракијског казана. Одмјеривши приносе воћњака, преузевши ризик губљења цјелокупног иметка креће у акцију. Баца сјеме властита прегнућа у плодно тле обилато га натапајући знојем свога тијела. Логика сељака који изгара у преданом раду успјешно је савладана од стране аутора.

Надљудске су димензије Брајановог самопријегора. Неуморан је у опслуживању казана, у грчу жеље да заради што више. Појачани рад, чак мазохизам доноси му власништво над казаном. Он је један од малобројних сељака који се на вријеме успио извући из каматашких менгела. Успио је побједити. И ту настаје проблемско чвориште.

4. 0. Брајан је побједио друге, али не и самога себе. Његова грамзивост добија облик потребе за влашћу над људима. Осиноност сеоског

³ Михаило Бахтин „О роману”, „Нолит”, 1989., превео А. Бадњаревић.

газде била је компензација за претрпљене напоре. Аутор је забиљежио моменат структурне трансформације главног јунака. Брајанова исконска примитивност и суровост снагом ерупције избиле су на површину. Богатство којим је стекао моћ „даје” му за право да се обијесно опходи према људима. Од негдашњег радника уз ракијски казан изродио се у тиранина и зеленаша. Преображај је био страховит. Аутор га је експресивно исказао: прве године печења ракије Брајан у својој кући није оставио ни једне једине чашице да би у промијењеним односима гоздинства узимао сваки десети литар по казану.

Унутрашња тензија, нагон јачи од потребе тјерао је Брајана на стицање које не разазнаје спољне услове. Ратни вихори и окупацијска дешавања се преламају тек кроз Брајанове интересне сфере. Ни једног тренутка он не напушта непријатељски став према новом животу у социјалистичком поретку. Покушава да свој став вјешто прикрије и учини га безопасним. Брајан је социјално мотивисан као представник села, психолошки као представник слоја прилагодљивих.

4. 1. Приповједач је показао осјећај за психологизацију нијансирањем Брајанове моћи прилагођавања. Он се у спољним обиљежјима измијенио, прилагодио жељеној слици. Међутим, његово иманентно, унутрашње „ја” остало је непромијењено. Чојство које никада није имао богаћењем није успио стећи.

Грабећи ка замишљеном циљу Брајан се својом елементарношћу издвајао и уздизао. Живио је животом сељака који жели да се обогати и испуни сиротињске снове. Досегнувши циљ оне је испао из властитог духовног колосјека. Изгубио је „узде”, кормило властитог живота који га сурвава у амбис. Ни казан, њива „Гојовина” и коњ Брњо, најтеже освојене и најцјењеније вриједности Брајана нису могле учинити човјеком. Глас из масе одредио му је координате: „Залуду и казан, у Брајана никад чојка” (стр. 125) или „Ах, кршна коња, а лоша јунака” (стр. 137).

Осјенчена је Брајанова психа, његов доживљај свијета. Аутор показује саосјећање и тугу због варке којом човјек себе обмањује, због замке у коју себе гура. Човјекова, чак и Брајанова грађа је много суптилније природе него ли се то нама чини. Састављена је од много слојева, непредвидивих реакција и несталних доживљаја. Преображаји су људски и људима потребни. Али и у њима се мора имати мјера. „Мјед” настао у казану може у једном једином трену непажње ракију да претвори у сирће. Символички Брајану се то и десило. Нечовјештво га је сасвим од људи удалило. Властито „ждријело” га је заскочило.

Завист и изобличено весеље због туђих недаћа вратиће му се као бумеранг. Голема је Брајанова стрепња да се ко у окупацијском поратном метежу не обруши на његов иметак. Опсесивна бојазан му замагљује чуло реалности, осјећање времена и простора. На површини га одржава грч злобе који је као одбрамбени механизам успоставио пре-

ма другим људима: према конкуренту Перу Симову, зеленашу Јакову, бившим градским чиновницима, народној власти и другима.

5. 0. Аутор се није задржао на индивидуализацији других ликова. Они су послужили као декор, могућност да се проговори о темама каматашења, безобзирности окупатора, града под ратном окупацијом, притиску народне власти на живот у задрузи – једном ријечју о ждријелу кроз које се човјек цио свој вијек тегобно провлачи. Насловом своје прозе „Ждријело” Ђуровић сугерише мисао о уском пролазу, тјеснацу који је људима за исходиште суђен. Мотив „ждријела” уткан је и у само прозно ткиво. Појављује се у неколико кључних и врло драматичних ситуација.

Брајан је фигурирао као човјек једнога става: „Ко не мисли на та ждријела у обичном животу а камоли за вријеме рата, тај није паметан чојак” (стр. 141). Из његове прилагодљивости проистекле су бројне калкулације о томе које би му ждријело донијело најмање недаћа: „да прође а да га што не окрзне” (стр. 141).

Цио свој живот он је проживио избјегавајући литице опасних провалија. Провјеравао је властите слутње, користио се недозвољеним средствима. Није се либио да угрози друге (казан Пере Симова), да се претвара да је други (у симпатизера моћније стране), да наметне сопствену силу другом (сцена у којој са злурадошћу понижава градске чиновнике), да га други одбрани (Брајанов син Драго се придружује гомили која рушећи старо ствара ново вријеме). Сцена у којој Брајан голим рукама штити пуне магазе од могућег упада разјарене скупине „букача” буди асоцијације на Молијеровог „Тврдицу”. И из тог, за њега најужег ждријела, Брајан се маскарадом успјешно избавља. Са црвеном петокраком незграпно пришивеном на капи Брајан се придружује побједницима – партизанима.

5. 1. Брајанову игру камелеона једном за свагда зауставља формирање задруге. Осјећа да ће приступањем задружном начину живота потријети онај ранији. Учиниће бесмисленим и беспредметним сво додашње залагање, његов живот. Покушај да се издвоји остаје нереализован. Пред свако подношење молбе за упис у задругу Брајан доживљава мучне кризе. Неиздржив је притисак који осјећа споља, али и изнутра. Изобличио се под пријетњом тјеснаца у који се ово „ждријело” звано задруга претворило.

Спасење којем са надао – синовљево лицемјерство није се појавило. Сазнање да је Драго изданак свог времена, а не очева крв врхунац је разочарења. Обраћајући се радозналим Дубовљанима Брајан први пут у животу, у наступу језовитог излива бијеса и огорчења, изговара оно што заиста и мисли: „Дошли сте да се радујете, да уживате! Направили сте лажно лице! Говорите лажне ријечи! Напоље! Напоље из моје куће! Марш!” (стр. 162). И парадоксално, тек кад је једном ногом закорачио ван граница своје свијести Брајан је окушао слободу. Тек када су му све

за што се борио одузели, тј. перфидно га натјерали да задрузи поклони, Брајан је „помирисао” слободу постојања сопствене свијести.

У трагедији овог средњака аутор уочава много људских елемената. Слеђен од боли и очајања Брајан згрће са себе плашт кукавног лажавца. Одриче се комуникације са другима. Једини мелем његовим ранама било је дружење са коњем Брњом. Траг племенитости, неугаслог људског трзаја аутор освјетљава у Брајановом односу према животињи. Од Брња не пријети никаква опасност, пред њим је ослобођен лицемјерства које му је сву унутрашњост разорило и као ругобу оставило да траје.

6. 0. Неочекивано Брајан израста у брижног и искреног пријатеља. Брњо је рефлекс позитивног јунака којега је Брајан некад и могао представљати. Племенита животиња је његова „друга половина”, парњак са чијом се судбином идентификовао. У клонулости и опадању снаге овог коња, у мучењима које је доживљавао видио је себе некад и сад. Паралела прошлог и садашњег времена добила је свој најпунији израз у Брајановој ламентацији: „...Јес’, јес’, какви смо некад били! Сјећаш ли се, мој Брњо, какви смо били оне неђеље када си ме однио у град: ти млад, и као звијезда, на теби жута узда и најљепше седло, а ја пун снаге, у новом ођелу, на мене синило злато као на каквом војводи. Сјећаш ли се како су нас испред сваке куће у Дубову гледале и пратиле пакосне и завидљиве очи? Ми смо ишли као побједници, и јесмо били побједници, а они су нас мрзјели страшно. Мрзјели су тада нас, Брњо, више него данас, јер смо данас нико и ништа” (стр. 169).

Поетски су разговори које Брајан води са Брњом, тј. са својим другим „ја”. Ове лирске разговорне партије нарушавају чисто епску тоналност дјела. Сликају Брајаново психичко постојање као узбуркан ток једне крајње изоловане индивидуалности. Брња доживљава као јединог искреног сапатника, свој одраз у огледалу. Виловити коњ са звијездом на челу завршава трагично: као лешина се сурвава у ријеку. Са собом, на извјестан начин одвлачи и Брајана, Брајана који је умро одавно – још оног трена када је приступио задрузи. Брајан урла, запомаже, губи се. Разлаз са спољним свијетом изазвао је потпуну пометеност, кошмар, сукоб унутар самог јунака. Кулминативна тачка те конфронтације је Брајаново лудило – бол који га преводи на ону страну људске свијести. Он није могао да побиједи дате околности, нити је могао да побјегне од неминовности њихова дешавања. Ђуровић је то успио да дочара визијом реалистичког писца који је особитим приступом захватао стварност.

7. 0. Аутор је свестрано обликовао главног јунака своје приповијетке. Наслутио је распоне Брајанових унутрашњих противурјечности. Кроз прозно ткиво Ђуровић у неколико наврата уплиће покушај изражавања подсвјесних процеса. Брајанова покретачка моћ је био инат, жеља за доминацијом. Њу аутор књижевно даје у облику понављања –

обећања које проистиче из Брајанове подствијести: „Чекајте, чекајте још коју годину, виђећете ви ко је Брајан!” (стр. 108, 109, 147).

Рефрен је синтаксичко непосредно повезан са цјелином текста која му претходи. Његова је улога у интензивирању емоционалности, по Јурију Лотману у нијансирању „семантичко – емоционалне” обојености текста. Употребом овог понављања Ђуровић је епску тоналност свога дјела допунио поетском. Освијетлио је унутрашњу тмину свога јунака, пут на чијем се крају свјетло сасвим угасило. Над човјеком се ждријело заклопило, згуснуо се мрак из којег више није било излаза. Остало је мртвило, безизлаз и лудило у које је Брајан из „Ждријела” загазио и чије су га силе у амбис повукле.

8. 0. Душан Ђуровић је овом психологизацијом свога лика универзализовао проблем. Од локалног – теме сељака који се у метежним условима одржава и богати, до универзалног – теме човјека као индивидуе којој неко „ждријело” увијек одреди мјеру. Ђуровић се опредјељује за слојевито конципирање главне личности. Начин његовог конституисања доминантан је проблем ове прозе, уједно и њена највећа вриједност.

Ђуровић је пошао од традиционалног става реалиста али је превазишао линеарно оцртавање ликова. Његов Брајан није позитивна личност баш као што се не би могао одредити ни као негативан. Сав је у унутрашњим противурјечностима, у сукобима. Спољњи сукоб се дешава између Брајана и житеља села Дубово. Кулминацију достиже потирањем свега што је Брајан створио, његовим изједначавањем са другом.

Новина Ђуровићевог приповједачког поступка је у апострофирању унутрашњег сукоба. Он је много драматичнијих обриса стога што потиче из суштаства једног човјека, из запретеног клупка његова бића које се не да рациом размрсити. Брајанова сировост оштро је конфронтрана лирском у доживљају природе, еротским пропламсајима, идентификацији са племенитом животињом, доживљајем васколиког живота као ждријела. Крутог и неосјетљивог као газду и зеленаша Ђуровић је Брајана показао у тренуцима душевних узлета. Проникао је у разорену тмину његовог унутрашњег живота, у нагоне који су га покретали.

Ђуровић је успио да ухвати управо процијеп који собом, као проклетство носи људска врста. У истој личности зблио се и добро и зло противрјечећи једно другом. У једној јединој индивидуи сагледане су многе трагедије. Кроз Брајанову животну причу приказана је голгота људског живљења, буре „душе и тела” које се не дају угасити, „ждријела” којим се не може доскочити.

Приповијетка „Ждријело” је успио покушај измјене традиционалне функције главног јунака. Сељак Брајан је конституисан у свој својој многоликости чиме је Ђуровић показао највишу мјеру своје стваралачке способности.

Ljiljana Pajović-Dujović

THE PROBLEMS OF SHORT STORY
„ŽDRIJELO” BY DUŠAN ĐUROVIĆ

Summary

Dušan Đurović wrote the short story „Ždrijelo” (1954) in manner of traditional realistic writers. But he succeeded in presenting more than simple linear projection of the characters. The main character of the story – Brajan is described as a man with a lot of contradictory conflicts inside.

In this paper the author explored the specific evolution type of the main character: from the poor peasant of lyrical sensibility to the arrogant landowner. Brajan experienced the great structural transformation. It was author’s way to emphasize what was happening in a depth of every human being, not only Brajan.

Writer gave the psychological dimension to the main character. As a result the story got the universal meaning. By presenting the destiny of peasant usurer writer proved that each man has his own gorge on the Earth. The gorge is a synonym for the temptations of morality, strenght and humanity. In this story Đurović showed the highest level of his creative capacities.